

Novetats documentals de Recerca i Universitats

Departament de Recerca i Universitats
Febrer 2023 #64

Llibres i documents seleccionats

Programa operatiu del FEDER de Catalunya 2021-2027

Generalitat de Catalunya.
Departament d'Economia i Hisenda.
(2023). 113 pàgines.

[Llegiu-ne més](#)

Informe de la BioRegió de Catalunya 2022. El sector de les ciències de la vida i la salut a Catalunya

Biocat. (2022). 45 pàgines.

[Llegiu-ne més](#)

Assessing the Influence of ERC-funded Research on Patented Inventions. Final Report

European Research Council. (2022).
91 pàgines.

[Llegiu-ne més](#)

Why are people antiscience, and what can we do about it?

Philipp-Muller, A., Lee, S, Petty, R. (2022). Proceedings of the National Academy of Sciences, 119 (30).

[Llegiu-ne més](#)

The European Universities Initiative: first lessons, main challenges and perspectives

Cultural and Education. European Parliament. Policy Department for Structural and Cohesion Policies Directorate-General for Internal Policies (PE733.105). (2023). 106 pàgines.

[Llegiu-ne més](#)

Recursos electrònics

Cities-Health Toolkit

Cities-Health (2022). [27 de febrer de 2023].

[Llegiu-ne més](#)

InfluScience2. Ciencia socialmente influyente

Universidad de Granada. (2022). [27 de febrer de 2023].

[Llegiu-ne més](#)

Divulgació científica

Si un dit assenyala la Lluna

Pou, Toni. (2021). Anagrama. 224 pàgines. ISBN: 9788433915979.

[Llegiu-ne més](#)

Ciencia o pseudociencia.
Herramientas para orientarse en
un mar de información

Diversos autors. (2022). Plataforma
Actual. 345 pàgines. ISBN:
9788418927300.

[Llegiu-ne més](#)

Darrers butlletins electrònics publicats

- [Butlletins Recercat](#)
- [Butlletins AQU Catalunya](#)
- [Els Doctorats Industrials](#)

Revistes especialitzades

Accediu a les [revistes especialitzades](#) a les que està subscrit el Departament de Recerca i Universitats. Podeu consultar-hi els exemplars publicats i rebuts, els sumaris dels darrers números i el tipus de subscripció que tenim. Si us interessa algun article en particular, escriviu-nos un correu a biblioteca.recercaiuniversitats@gencat.cat

Més informació

- [Condicions de préstec](#)
- [Biblioteca Departament Recerca i Universitats](#)

[Alta](#) [Baixa](#) [Contacte](#)

ISSN: 2462-5426

Avís legal: D'acord amb l'article 17.1 de la Llei 19/2014, la ©Generalitat de Catalunya permet la reutilització dels continguts i de les dades sempre que se'n citi la font i la data d'actualització i que no es desnaturalitzi la informació

Programa operatiu del FEDER de Catalunya 2021-2027

Generalitat de Catalunya. Departament d'Economia i Hisenda. (2023). 113 pàgines.

Enllaços relacionats

[Accediu a la publicació](#)

[Accediu al resum](#)

[Accediu a la infografia](#)

Un cop aprovat per la Comissió Europea, es posa en marxa el **Programa operatiu del FEDER de Catalunya 2021-2027**. L'estratègia del Programa s'ha dissenyat d'acord amb el diagnòstic de les necessitats d'inversió i ha comptat amb la participació dels agents econòmics, socials i mediambientals més representatius de Catalunya, així com de la ciutadania. En total, es tracta de 812 milions d'euros, que, juntament amb la contribució nacional, comportaran una inversió de 2.100 milions d'euros fins al 2027.

El diagnòstic ha permès detectar 14 desafiaments i agrupar-los en 4 reptes, el primer dels quals aborda les deficiències detectades en els àmbits de la ciència, la tecnologia, la innovació i l'estructura del teixit productiu. Es destinaran 276,9 milions d'euros a aquestes necessitats, un 33 % del total dels recursos.

D'aquests recursos, 139,5 milions d'euros van destinats a desenvolupar i millorar les capacitats d'R+D+I i a assimilar les tecnologies avançades mitjançant, entre altres actuacions, l'enfortiment de les institucions d'R+D i la creació, consolidació i millora de les infraestructures científiques i tecnològiques, amb uns 43,8 milions d'euros; les activitats de recerca i innovació, amb uns 50,2 milions d'euros, i les accions de transferència de coneixement i els projectes de recerca i innovació per desenvolupar en cooperació entre empreses, centres de recerca i universitats, amb 45,5 milions d'euros.

Mitjançant el desplegament de les actuacions previstes, s'espera donar suport a més de 1.000 empreses, crear 380 llocs de treball en l'àmbit de la recerca fins al 2029 i generar més de 1.000 sol·licituds de patents.

El Programa també persegueix altres reptes:

- Creixement sostenible i competitivitat de les pimes: 128 milions d'euros.
- Transició verda (eficiència energètica, medi ambient, adaptació al canvi climàtic): 236 milions d'euros.
- Mobilitat urbana multimodal sostenible: 80 milions d'euros.
- Transformació social (inclusió socioeconòmica dels col·lectius menys afavorits, accés a la sanitat): 54 milions d'euros.
- Integració territorial i local: 27 milions d'euros.

COMENTARI: Gemma Ortiga i Miquel Casajuana. Àrea de Planificació i Gestió de Fons Europeus. Departament de Recerca i Universitats.

Informe de la BioRegió de Catalunya 2022. El sector de les ciències de la vida i la salut a Catalunya

Biocat. (2022). 45 pàgines.

Enllaços relacionats

[Accediu a l'informe](#)

Aquest informe, que publica Biocat des de l'any 2009, recull les principals dades macroeconòmiques i les xifres d'inversió més recents de l'ecosistema de les ciències de la vida i de la salut a Catalunya. S'estructura en sis capítols («Visió general i indicadors clau», «Inversió i finançament en *startups* i *scaleups*», «Actius en ciència i tecnologia», «Altres *insights* d'activitat empresarial», «Market Access» i «Metodologia»), i s'ha convertit en l'estudi de referència d'aquest ecosistema.

Un any més, l'informe demostra que la posició de Catalunya es consolida com un dels *hubs* d'innovació en salut més més dinàmics d'Europa i com el primer de l'Estat, i que Catalunya, en aquest camp, segueix generant recerca i innovació de valor i creix en gairebé tots els indicadors.

El sector representa el 8,7 % del PIB de Catalunya, aglutina més de 1.350 empreses que exporten més del 53 % dels productes de ciències de la vida i la salut de l'Estat, i dona feina a 247.000 persones (el 7 % de la població ocupada de Catalunya).

Entre els indicadors que demostren el paper excel·lent de Catalunya en l'àmbit biomèdic, destaquen:

- El nombre d'assajos clínics en actiu. Amb més de 1.200 assajos clínics, Catalunya s'ha convertit en una destinació prioritària al món i a Europa per desenvolupar aquesta mena d'estudis (la BioRegió ocupa la 6a posició a Europa i se situa en 9è lloc a escala mundial).
- El nombre de teràpies avançades en desenvolupament (58), en una gran varietat d'àrees clíniques (principalment, en oncologia, neurologia, malalties infeccioses i malalties minoritàries). Algunes d'aquestes teràpies estan a punt de ser comercialitzades i d'arribar a la ciutadania, amb l'impacte que això suposa.
- El nombre de publicacions científiques i l'atracció de fons competitiu (H2020 i ERC).
- Catalunya destaca en aquests tres indicadors en les cinc primeres posicions (per milió d'habitants) a Europa.

Pel que fa a les xifres d'inversió més recents, d'acord amb aquest informe:

- La inversió en *startups* i *scaleups* de salut de Catalunya l'any 2022 ha arribat a 445 milions d'euros, xifra que ha superat les expectatives.
- El capital de risc (venture capital) ha estat novament la primera font de finançament i ha acumulat 343 milions d'euros, el 77 % del total de capital aixecat. El segueixen els ajuts competitiu, bàsicament del Consell Europeu d'Innovació (EIC Accelerator) i el Centre per al Desenvolupament Tecnològic Industrial (CDTI) (el 12 %, xifra que gairebé dobla la dels anys anteriors); el mercat borsari (el 4 %); el venture debt, un tipus de finançament per a empreses emergents (el 5 %), i el finançament col·lectiu d'inversió (crowdequity) (l'1 %).
- Els principals fons de capital de risc especialitzats establerts a Catalunya com sios Capital, Alta Life Sciences, Asabys Partners, Invivo Capital, Inveready, Caixa Capital Risc, CG Health Ventures o Nina Capital han esdevingut un element clau de l'èxit.

- El 95 % del total de capital aixecat ha comptat amb empreses inversores internacionals. En aquest sentit, el nombre de fons d'inversió internacionals que han participat en operacions (117) s'ha doblat els darrers 3 anys i la inversió estrangera també ha continuat batent xifres rècord.
- Les tecnologies mèdiques han estat, com l'any passat, el subsector principal en captació d'inversió, amb 193 milions d'euros, amb la primera megaronda de la història de la BioRegió, captada per la medtech de salut dental Impress, amb 122 milions d'euros.
- Les companyies biotecnològiques, amb 185 milions d'euros, també han assolit un nou rècord i han multiplicat per tres els fons aixecats l'any anterior. Aquest any han tingut lloc les dues operacions de capital de risc en biotecnologia més grans de la història de la BioRegió i de l'Estat espanyol: 51 milions d'euros de Minoryx Therapeutics i 50 milions d'euros de SpliceBio.
- En canvi, amb 39 milions d'euros en inversió, el segment de salut digital (digital health) ha caigut gairebé un 40 % respecte al 2021 per primer cop en cinc anys, com ha succeït en l'àmbit internacional.

En aquesta edició, l'informe de la BioRegió té la col·laboració d'**ACCIÓ**, **CataloniaBio & HealthTech**, **FarmaIndustria** i **Fenin**, així com de les empreses **Amgen**, **Esteve**, **Almirall** i **Alira Health**.

Assessing the Influence of ERC-funded Research on Patented Inventions. Final Report

European Research Council. (2022). 91 pàgines.

Enllaços relacionats

[Accediu a la publicació](#)

Aquest estudi ha estat encarregat pel Consell Europeu de Recerca (ERC, per la sigla en anglès) a fi d'avaluar l'impacte del seu finançament més enllà de la ciència, i l'ha portat a terme un grup d'investigadors amb seu a la Universitat de Bolonya i la **Fundació Bruno Kessler**. Se centra en les citacions de les publicacions generades per projectes finançats per l'ERC en les sol·licituds de patents, i té com a finalitat identificar i analitzar les patents que es poden vincular a aquests projectes. Posteriorment, classifica les patents en grans àrees tecnològiques. L'estudi mostra que el 40 % dels projectes finançats pel Consell Europeu de Recerca (ERC) s'han citat en sol·licituds de patents d'arreu del món, i posa de manifest la importància de la investigació bàsica per impulsar el desenvolupament tecnològic.

Es basa en 6.671 projectes finançats entre el 2007 i el 2016, i observa que aquests projectes de recerca bàsica se citen en 172.683 articles i que 34.513 sol·licituds de patents els van citar com a referències. També analitza 1.550 sol·licituds de patents comunicades directament a l'ERC pels beneficiaris com a resultat de 700 dels 6.671 projectes del Consell Europeu de Recerca.

S'observa que hi ha un lapse temporal entre la publicació d'un article científic que aporta nous coneixements basats en la investigació i el fet que aquest article se citi en una sol·licitud de patent per a una nova tecnologia, cosa que confirma que cal un temps perquè la ciència pugui influir en la tecnologia i promoure la innovació. De mitjana, aquest període és de 3,7 anys, però alguns articles no se citen fins al cap de 10 o 12 anys d'haver estat publicats. Com que la majoria de citacions de patents examinades en aquest informe provenen d'articles finançats en el marc del VII Programa marc de la UE (7PM), que es va executar entre el 2007 i el 2013, és d'esperar que el nombre de patents vinculades a projectes finançats en el marc d'Horitzó 2020 (H2020) augmenti significativament els anys vinents.

Bona part de les patents que citen publicacions finançades per l'ERC (al voltant del 50 %) són propietat d'empreses privades. Tanmateix, una part important d'aquestes patents són propietat (o copropietat) d'universitats i organitzacions de recerca. En el cas de les patents autoinformades, aquest patró varia: les universitats (48 %) i els centres de recerca (23 %) tenen un paper dominant com a sol·licitants, mentre que les empreses privades només apareixen en un 15 % dels casos com a titulars o copropietàries d'aquesta mena de patents.

Les patents vinculades a la recerca finançada per l'ERC es concentren en determinats camps tecnològics: en general, en camps tecnològics més propers a la frontera de la ciència i en àrees en què la indústria té més orientació a l'R+D basada en la ciència (les patents de biotecnologia, els productes farmacèutics, la tecnologia informàtica, la química fina orgànica, la mesura i els semiconductors van representar el 68,2 % del total de citacions de patents rebudes). Els articles de ciències de la vida són els més propensos a ser citats a les patents (el 61 % dels projectes d'aquest àmbit se citen en sol·licituds de patents), seguits dels de ciències físiques i enginyeria (46 %). En canvi, en ciències socials i humanitats només se cita el 7 % dels articles.

Els resultats d'aquest estudi també posen de manifest que els investigadors finançats per l'ERC no queden circumscrits a l'àmbit estrictament acadèmic, sinó que han fundat centenars d'empreses i han sol·licitat un gran nombre de patents, marques comercials i altres drets de propietat intel·lectual. L'estudi també troba proves que les citacions de patents a la investigació finançada per l'ERC sovint flueixen entre camps tecnològics, cosa que confirmaria una difusió generalitzada dels resultats de la investigació de frontera.

Why are people antiscience, and what can we do about it?

Philipp-Muller, A., Lee, S., Petty, R. (2022). Proceedings of the National Academy of Sciences, 119 (30).

Enllaços relacionats

[Accediu a la publicació](#)

Què significa ser anticiència? Avui dia és fàcil trobar negacionistes de la COVID-19 o del canvi climàtic, però el fet de negar descobriments o fets demostrats científicament, o de no donar-los credibilitat, no és nou del nostre segle. Si cada cop generem més documentació en accés obert i tenim accés a cada vegada més recursos científics, com s'explica que aquests descobriments segueixin generant incredulitat?

Aquest article parteix de quatre bases per analitzar per què molta gent és anticiència i quines eines tenim per treballar-hi. Els autors han identificat les situacions següents: 1) la gent és més propensa a rebutjar un missatge científic quan prové d'una font que no considera creïble o que veu com a inexperta o esbiaixada; 2) la gent té actituds anticiència quan, com a receptors de la informació, s'identifiquen com a grups anticiència o com a minories que no se senten representades des del punt de vista científic; 3) aquestes actituds apareixen quan el missatge científic contradiu o altera les seves creences, i tendeixen a rebutjar el missatge perquè és més còmode que canviar les pròpies creences, i 4) les actituds anticiència també apareixen quan hi ha un desequilibri entre l'entrega del missatge científic i la manera de gestionar i processar el coneixement de la persona. El paper del poder polític en aquest assumpte és fonamental. L'estudi estableix que els polítics influeixen en la percepció que la gent té de la comunitat científica: si un determinat grup polític contradiu un fet científic acceptat per la majoria social però aquest fet va en contra de la seva ideologia, es redueix la confiança en la comunitat científica en general.

Què podem fer amb les actituds anticiència? Els autors ens ofereixen quatre estratègies:

- Incrementar la credibilitat amb què es perceben les fonts d'informació científiques. Els científics han de fer entendre que el debat i el desacord són positius i necessaris per a l'avenç científic. També és important envoltar-se d'agents socials comunicatius que creïn una xarxa de confiança. Els autors ressalten que la comunitat científica també ha de comunicar-se de la manera més planera i accessible possible, i ha d'evitar l'ús excessiu de llenguatge tècnic i complex.
- Reduir la identificació dels receptors d'informació amb grups anticiència. Cal trobar elements compartits entre el màxim de comunitats, de manera que el fet d'identificar els mals comuns que ens afecten a tots i poder empatitzar-hi ens permeti acostar posicions. Així mateix, cal tenir en compte grups socials que es puguin sentir fora de la comunitat científica: per exemple, en lloc de tractar els grups racialitzats o històricament infrarepresentats com a simples objectes d'estudi, els científics poden col·laborar amb ells i establir-hi un vincle cultural.
- Augmentar l'acceptació d'informació científica fins i tot quan contradiu les creences individuals. Hi ha estratègies per facilitar que les persones acceptin informació nova o que directament contradiu les seves creences. Una d'aquestes estratègies és entrenar la gent en el raonament científic. Els autors també presenten la tècnica prebunking, que estableix que per a una persona és més fàcil acceptar informació nova si primer se l'avisa que se li presentarà informació falsa i si posteriorment aquesta informació falsa és rebutjada.
- Fer compatible l'entrega d'informació científica amb l'estil de coneixement o de creences del receptor. L'essència d'aquesta estratègia és entendre que el mateix missatge es pot fer arribar de diverses maneres a públics diferents. Les noves tecnologies permeten fer arribar informació d'una forma més precisa a diferents sectors de la societat, de manera que el missatge es pot perfilar més detalladament en funció de les dades geogràfiques o demogràfiques.

The European Universities Initiative: first lessons, main challenges and perspectives

Cultural and Education. European Parliament. Policy Department for Structural and Cohesion Policies Directorate-General for Internal Policies (PE733.105). (2023). 106 pàgines.

Enllaços relacionats

[Accediu a l'eina](#)

Aquest estudi avalua la **Iniciativa de les Universitats Europees** (EUI) i les aliances d'universitats europees, i té com a objectiu donar suport al Parlament Europeu en la tasca de supervisar i avaluar el treball de la Comissió Europea sobre l'EUI, per prendre decisions basades en evidències i per avaluar el grau en què aquesta iniciativa contribueix a una col·laboració intensificada i a les sinergies entre l'espai europeu de recerca i l'espai europeu d'educació superior. L'objectiu és enfortir la sostenibilitat dels estats europeus, crear condicions reguladores més adequades i millorar els processos d'aprenentatge.

Des que l'any 2019 va començar la Iniciativa de les Universitats Europees, s'han creat 44 aliances d'universitats europees, amb 340 institucions d'educació superior participants en 31 països. Actualment, està oberta la quarta convocatòria d'aliances Erasmus+, amb un pressupost de 387,2 milions d'euros.

Aquest estudi avalua els procediments de selecció d'aquesta iniciativa i valora les experiències dels primers anys. També apunta escenaris de futur.

Les conclusions principals de l'informe són les següents:

- El procés de selecció compleix els objectius Erasmus+. Les universitats més antigues, grans, intensives en recerca i amb experiència en cooperació transnacional van tenir més probabilitats de ser seleccionades i finançades dins la Iniciativa de les Universitats Europees, perquè l'objectiu d'aquesta iniciativa és desenvolupar models innovadors de cooperació transnacional a escala institucional. També s'observa que és més probable que surtin elegides per a una aliança universitària les universitats del nord i del sud d'Europa. En canvi, la distribució dels estudiants entre les diferents disciplines no va ser rellevant en la primera crida (2019), però en la segona (2020) les universitats fortes en enginyeria van tenir més probabilitats de ser escollides que les institucions fortes en humanitats.
- El criteri d'incloure institucions d'almenys tres països de la Unió Europea permet una participació justa, garanteix l'equilibri geogràfic i fa de la Iniciativa d'Universitats Europees un instrument important per a la integració europea.
- Actualment, les aliances d'universitats s'enfronten a molts obstacles per assolir els objectius de la iniciativa. El model actual de funcionament de les aliances és insostenible.
- Les aliances d'universitats europees es perceben com una oportunitat per innovar en l'educació, augmentar l'atractiu i la qualitat de les ofertes educatives, i millorar la col·laboració transnacional.
- Per fer realitat les ambicions de la Iniciativa Europea de les Universitats, cal més coordinació per desenvolupar un marc normatiu coherent per a les activitats de les aliances en educació superior, recerca, innovació i compromís comunitari.

CitieS-Health Toolkit

Cities-Health (2022). [27 de febrer de 2023].

Enllaços relacionats

[Accediu a l'eina](#)

La ciència pot ajudar les comunitats a abordar els problemes que les afecten. Aquesta guia en línia per al disseny i el desenvolupament d'estudis participatius pretén ajudar qualsevol persona interessada a aprendre i experimentar amb la ciència ciutadana a fi d'implicar les comunitats per fer front als problemes comuns que les afectin. Hi trobareu una col·lecció d'eines i tutorials en vídeo per implicar els ciutadans en les diferents etapes d'un projecte de ciència ciutadana, i podreu descarregar-vos els recursos necessaris per dur a terme les activitats i adaptar-los als objectius de diferents projectes.

Les eines disponibles estan agrupades en quatre fases necessàries per dur a terme un projecte de ciència ciutadana. Es pot navegar per les diferents fases i eines i veure exemples pràctics de com implementar les activitats. Podeu triar el vostre punt de partida en aquestes quatre fases.

Les fases són:

1. Identificació, amb eines per:
 - a. Identificar les preocupacions dels ciutadans.
 - b. Convertir el tema identificat en una pregunta de recerca.
 - c. Construir i alimentar la comunitat de persones que volen implicar-s'hi de manera activa i col·laborar en una solució.
2. Codisseny, amb eines per:
 - a. Dissenyar un protocol per respondre la pregunta de recerca.
 - b. Recollir dades.
 - c. Donar veu als ciutadans en la presa de decisions.
3. Desplegament, amb eines per:
 - a. Recollir dades.
 - b. Analitzar les dades recollides.
 - c. Avaluar l'impacte aconseguit amb la comunitat.
4. Acció, amb eines per:
 - a. Disseminar els resultats.
 - b. Preparar accions ciutadanes.
 - c. Planificar el tipus de llegat que es vol que tingui el projecte i les accions per aconseguir-ho.

El conjunt d'eines CitieS-Health pot ser de gran ajuda per a ciutadans preocupats per un problema mediambiental o de salut que afecti la seva comunitat i que vulguin abordar-lo mitjançant un enfocament participatiu; per a científics que vulguin explorar el potencial de la ciència ciutadana per resoldre problemes d'epidemiologia ambiental, o per a autoritats públiques que vulguin aprofitar el poder dels ciutadans per desenvolupar polítiques més informades.

InfluScience2. Ciencia socialmente influyente

Universidad de Granada. (2022). [27 de febrer de 2023].

Enllaços relacionats

[Accediu a l'informe](#)

Recentment s'ha llançat la segona versió de la plataforma recopilatòria de les al·lmetriques de la ciència espanyola, InfluScience2, en el marc del projecte **InfluScience** de la Universitat de Granada. Aquesta plataforma, com l'anterior, recull els articles amb més influència social de la ciència espanyola publicats en els darrers cinc anys, agregats en diferents àmbits.

Els indicadors al·lmetrics mesuren l'impacte o la influència socials de la ciència i es recomana als avaluadors incorporar

Si un dit assenyala la Lluna

Pou, Toni. (2021). Anagrama. 224 pàgines. ISBN: 9788433915979.

La novel·la ens situa en un ambient tranquil, de calma personal, acompanyats de lectures, en un indret del nostre país, on l'autor es fa la pregunta de per quin motiu Italo Calvino va assenyalar Galileu com el millor prosista, atès que va destacar, entre altres matèries científiques, en l'astronomia. Per treure'n l'entrellat, l'autor es capbussa en lectures de Calvino i Galileu, i, rastrejant l'activitat intel·lectual d'aquest darrer, intueix que el punt d'inflexió està en la creació i la recreació del telescopi de Galileu, confeccionat fa quatre-cents anys.

Atret per aquesta hipòtesi, l'autor duu a terme un viatge de recerca i alhora personal que el portarà inicialment a Florència fins a arribar al desert d'Atacama, a Xile. En aquest recorregut, haurem viscut les aventures que se'ns proposen, conegut diferents personatges, i, sobretot, haurem après coses de diferents branques científiques que acompanyaran les situacions i diàlegs establerts al llarg de les pàgines.

Si voleu esbrinar si l'autor va arribar a fer la rèplica del telescopi i enfrontar-vos a altres reptes, només heu d'endinsar-vos en el relat d'aquesta novel·la de divulgació científica, adreçada a un públic amant de la lectura i especialment encuriósit per saber més coses.

COMENTARI: Anna Lahosà. Direcció General d'Universitats

Ciencia o pseudociencia. Herramientas para orientarse en un mar de información

Diversos autores. (2022). Plataforma Actual. 345 pàgines. ISBN: 9788418927300.

Avui en dia és molt difícil trobar, distingir i extreure informació fiable, ja que constantment rebem estímuls informatius a través de les xarxes socials i els mitjans de comunicació. Per tant, és molt complicat discernir entre la informació certa i contrastada i la que no ho és, i més encara quan el missatge és contradictori o alarmista.

Aquest llibre comença a gestar-se el 2018, quan un grup d'investigadors del Centre Nacional de Biotecnologia del CSIC preparava una activitat de divulgació científica. Es van adonar que, tot i tenir els arguments i el coneixement científic necessaris per desmuntar llegendes urbanes i coneixements populars sense base científica (com el terraplanisme i l'horòscop), la gran majoria de vegades la resposta que rebien, fins i tot per part d'altres científics, era «tens la ment molt estreta». Van entendre que calien noves eines per connectar amb la gent i ajudar-la a distingir entre la informació certa i la informació falsa. Així, després d'unes quantes xerrades i de petites obres de teatre a diferents llocs amb aquesta finalitat, va sorgir la idea de fer aquest llibre.

La idea bàsica és que tot el que creiem que sabem són precisament això: creences. La diferència és que algunes d'aquestes creences poden ser demostrades científicament i d'altres que no. Així, la primera part del llibre ens dona un seguit d'eines per poder desmuntar nosaltres mateixos algunes llegendes urbanes, i parla de temes com ara l'efecte placebo i les vacunes. Trobarem, a més, un capítol molt interessant sobre la manera com una investigació científica pot ser fantàstica, completament reveladora i vital per a la humanitat, i com després pot ser tergiversada per agents externs (periodistes, polítics o gent particular) o treta de context si no es tenen les eines comunicatives necessàries ni s'entén quins són els canals de comunicació per a cada àmbit.

La segona part del llibre parla dels humans des del punt de vista biològic i social. El cervell i el llenguatge —per molt rics i potents que puguin ser— tenen un límit, i molt sovint tenim dificultats per orientar-nos en el mar d'estímuls informatius que veiem cada dia.

És especialment interessant la tercera part, titulada «Preguntas necesarias». És un qüestionari de 50 preguntes que podem llegir fins i tot abans de començar el llibre. Són qüestions que ens podem plantejar nosaltres mateixos quan ens trobem amb alguna informació o creença recollida en algun lloc, com ara un diari. Se'n menciona l'autor? És una pàgina personal o és una web corporativa? L'article té cap índex d'impacte? La persona que escriu pot tenir algun interès econòmic o corporatiu darrere?

COMENTARI: Marc Viladrich. Biblioteca del Departament de Recerca i Universitats